

CYBERS FEMOOC
BUILDING TEACHERS COMPETENCE
ABOUT CYBER VIOLENCE AGAINST GIRLS

Raziskovalno poročilo za SLOVENIJO

Kazalo vsebine

TEORETIČNI OKVIR	4
VPRAŠALNIK	5
METODA ZBIRANJA PODATKOV	5
REZULTATI	6
POJAVNOST NASILJA IN SPLETNEGA NASILJA	6
OBLIKE SPLETNEGA NASILJA, KI SO JIH OPAZILI RAVNATELJI	8
ODZIVANJE NA SPLETNO NASILJE	11
STRATEGIJE ZA PREPREČEVANJE IN/ALI OBRAVNAVO SPLETNEGA NASILJA.....	14
STALIŠČA IN MNENJA O SPLETNEM NASILJU	18

O projektu

Projekt se ukvarja s tematiko spletnega nasilja nad dekleti, ki je pereča težava, pri kateri se številni šolski strokovnjaki soočajo z dilemami, kako se je lotiti in jo nasloviti v šolah. . To je razlog, da smo se odločili za približanje te teme z več projektnimi aktivnostmi v 4 državah članicah EU-ja: raziskavo v šolah, razvojem spletnega tečaja (MOOC) in izobraževalnih gradiv o spletnem nasilju s poudarkom na spletnem nasilju nad dekleti.

Tehnologija in mobilni telefoni so dandanes močno navzoči v šolah po svetu. Digitalni svet je lahko orodje opolnomočenja šolarjev in prinaša nove (tudi izobraževalne) možnosti, hkrati pa lahko postane tudi sredstvo za nadlegovanje in ustrahovanje. Spletno nasilje je vse večji problem, njegov pojav predstavlja nove vrste izzivov. Ker spletno nasilje presega šolsko okolje, so številni šolski deležniki v dilemah, dvomih, ali je mogoče kaj ukreniti in kako to storiti. Šole in šolski strokovnjaki potrebujejo nove kompetence (izobraževalne vire, usposabljanja), da bi prepoznali, obravnavali in preprečili spletno nasilje ter ravnali varno in ustrezno, kadar so njihovi učenci vpleteni vanj kot žrtve, povzročitelji ali priče.

Šole in učitelji se soočajo z novimi težavami in izzivi, ki so rezultat hitrega naraščanja spletnega nasilja. Namen študije je preučiti percepcije, prepričanja in skrbi glede spletnega nasilja kot tudi potrebe šol v štirih državah.

Raziskava, ki je začetni del projekta, je bila opravljena na reprezentativnem vzorcu (osnovnih*) šol v Sloveniji, Estoniji, na Kreti (Grčija) in v Severni Irski (Velika Britanija). Raziskava je zajela ravnatelje šol.

* Zaradi razlik med izobraževalnimi sistemi omenjenih držav se izraz osnovna šola nanaša na šole, ki jih obiskujejo učenci, stari od 13 do 15 let.

Teoretični okvir

Uporaba informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT) nam prinaša prednosti in koristi, vendar ima tudi slabe strani. Ena od teh slabosti, ki se ji v zadnjih letih namenja vse več pozornosti, je spletno nasilje.

Spletno nasilje je ena od oblik vrstniškega nasilja, ki vključuje psihološko nasilje, zastraševanje, mučenje, grožnje, žalitve drugih ljudi z uporabo informacijske in komunikacijske tehnologije. Spletno nasilje je tesno povezano z uporabo IKT-ja, vendar različni avtorji navajajo, da je pojav povezan tudi s t. i. tradicionalnimi oblikami nasilja (tj. nasiljem, ki se ne dogaja v spletnem okolju). Obstajajo določene podobnosti med obema oblikama nasilja: obe imata lahko resne posledice za žrtve, do obeh lahko prihaja zaradi pomanjkljivega nadzora, nasilje se pogosto izvaja v šolskem okolju, žrtve velikokrat poznajo povzročitelje (Agatston et al. 2012; Cassidy et al. 2011; Cassidy, Jackson in Brown 2009; Hindu in Patchin 2012a, 2012b; Kowalski et al. 2012; Tokunaga 2010).

Spletno nasilje nad ženskami in dekleti je nasilje na podlagi spola, ki se izvaja prek elektronskih komunikacijskih kanalov in interneta. Čeprav lahko prizadene tudi moške, so ženske in dekleta deležne drugačnih, bolj travmatičnih oblik spletnega ustrahovanja. Poznamo različne oblike spletnega nasilja nad ženskami in dekleti, kot so spletno zalezovanje, deljenje intimnih slik brez privolitve oseb na slikah, t. i. maščevalna pornografija (ang. *revenge porn*), klevetanje in nadlegovanje na osnovi spolnosti, spolno sramotenje (ang. *slut-shaming*), izsiljevanje za gole posnetke, grožnje s posilstvom in smrtjo, zbiranje informacij o žrtvi in razgaljanje njene zasebnosti na svetovnem spletu (*doxing*) (EIGE 2017).

Spletno nasilje je pomembna tema v šolah: med otroki in mladimi je bilo opravljenih več študij, iz katerih je razvidno, da se število šikaniranih otrok in mladostnikov razlikuje med državami. Nekatere študije kažejo, da je katero od oblik spletnega nasilja doživelo že 20–50 % otrok in mladostnikov, pri čemer je delež deklet, ki se jim to dogaja, še višji.

Imamo precej dober vpogled v pojavnost spletnega nasilja z vidika otrok in mladostnikov, vendar pa nam primanjkuje informacij, kako se s tem problemom spoprijemajo šole. Zaradi pomanjkanja informacij o prepoznavanju in odzivanju na spletno nasilje v šolah smo v sklopu projekta ERASMUS+ izvedli kratko raziskavo med ravnatelji osnovnih šol v štirih državah – Estoniji, Grčiji, Severni Irski in Sloveniji.

Vprašalnik

S spletnim vprašalnikom, namenjenim ciljni populaciji ravnateljev, smo želeli raziskati pojavnost spletnega nasilja med učenci, starimi od 13 do 15 let, kot ga prepoznava ravnatelji, ter ugotoviti, katere oblike spletnega nasilja so najpogostejše. Pomemben aspekt je, kako se ravnatelji odzovejo na spletno nasilje, kadar ga opazijo, kateri ukrepi so uporabljeni v šolah, s katerimi strategijami šole preprečujejo/obravnavajo spletno nasilje.

Drugi aspekt raziskave je bila preučitev stališč ravnateljev o spletnem nasilju in njihove pripravljenosti za sodelovanje v spletnem tečaju (MOOC) o spletnem nasilju za pedagoge.

Želeli smo odgovoriti na naslednja raziskovalna vprašanja:

- Kako pogosto ravnatelji opazijo spletno nasilje na njihovih šolah?
- Katere oblike tovrstnega nasilja so najpogostejše?
- Kako se ravnatelji odzovejo na spletno nasilje?
- Katere strategije in ukrepe uporabljajo za odzivanje na spletno nasilje in njegovo preprečevanje?

Vprašalnik so razvile partnerske organizacije projekta ERASMUS +.

Metoda zbiranja podatkov

V vzorec je bilo vključenih 137 ravnateljev osnovnih šol v Estoniji, 140 v Sloveniji, 49 v Grčiji in 55 v Severni Irski.

Zbiranje podatkov je potekalo od 8. 3. do 10. 5. 2021.

Ravnatelji so prejeli povabilo k sodelovanju v raziskavi na svoj e-naslov, dopisana je bila tudi povezava do spletnega vprašalnika. Zaradi pandemije covida-19 so bile šole v vseh državah obremenjene s številnimi dolžnostmi in obveznostmi, reševati so morale različne izzive, povezane z izobraževanjem na daljavo. Zaradi tega je zbiranje podatkov trajalo dalj časa, kot je bilo prvotno načrtovano, prav tako je bilo težje kot običajno doseči načrtovano stopnjo odzivnosti.

Rezultati

Pojavnost nasilja in spletnega nasilja

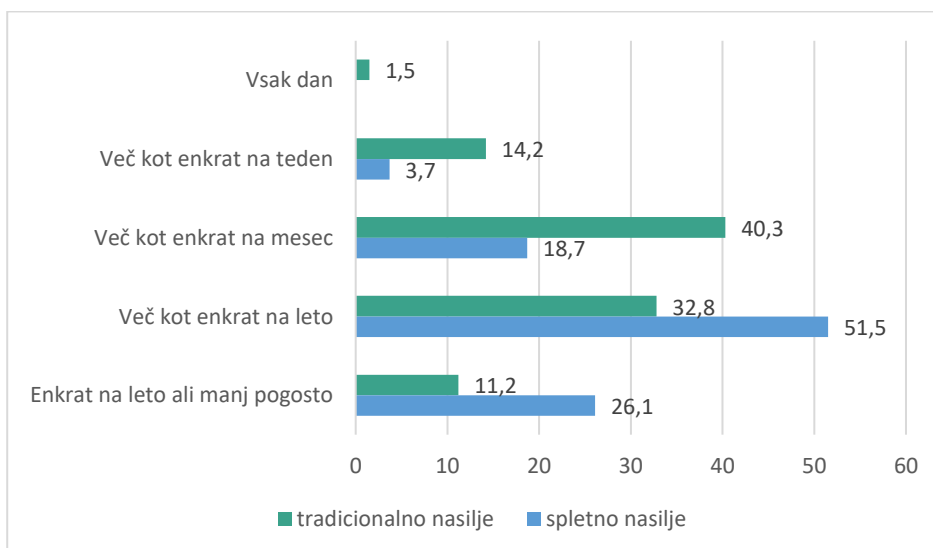
Ravnatelji so bili vprašani, kako pogosto (po njihovih opažanjih) prihaja na njihovih šolah do oblik nasilja med učenci, starimi od 13 do 15 let.

Ker je tradicionalno nasilje lažje opaziti, ni presenetljivo, da ravnatelji poročajo, da se tradicionalno nasilje pojavlja pogosteje kot spletno. Noben od ravnateljev ni poročal, da bi se na njihovi šoli spletno nasilje dogajalo vsakodnevno, prav tako je majhen delež tistih, ki poročajo, da se dogaja vsak teden – 3,7 %. Večina jih je odgovorila, da do njega prihaja več kot enkrat letno (vendar redkeje kot enkrat mesečno) – 51,5 %.

Tabela 1: Pojavnost tradicionalnega nasilja v primerjavi s spletnim nasiljem

	n	%	n	%
Vsak dan	2	1,5		
Več kot enkrat na teden	19	14,2	5	3,7
Več kot enkrat na mesec	54	40,3	25	18,7
Več kot enkrat na leto	44	32,8	69	51,5
Enkrat na leto ali manj pogosto	15	11,2	35	26,1
Skupaj	134	100	134	100

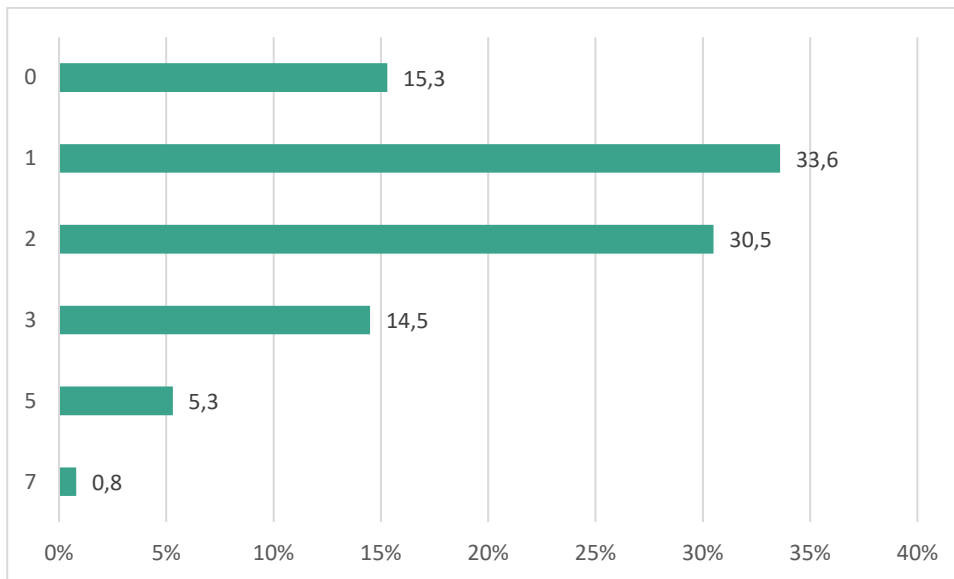
Slika 1: Pojavnost tradicionalnega nasilja v primerjavi s spletnim nasiljem

V povprečju so morali ravnatelji v prejšnjem šolskem letu zaradi spletnega nasilja posredovati dvakrat. Tretjina ravnateljev je posredovala enkrat, približno tretjina dvakrat, okoli 15 % trikrat, 5 % jih je posredovalo petkrat, medtem ko je eden od njih odgovoril, da je moral v preteklem šolskem letu

posredovati sedemkrat. Med ravnatelji je bilo tudi 15 % takšnih, ki niso nikoli posredovali zaradi spletnega nasilja. Slednje je tudi lahko posledica posredovanja drugih šolskih služb.

Slika 2: Posredovanja ravnateljev zaradi spletnega nasilja

Dodatne analize kažejo, da je število posredovanj statistično značilno in v pozitivni korelaciji z velikostjo šol ($r = 0,282$; sig = 0,001) – ravnatelji večjih šol so v preteklem šolskem letu pogosteje posredovali zaradi spletnega nasilja.

Tabela 2: Korelacije med številom vpisanih učencev in številom posredovanj

		Skupni vpis (učencev)	Št. posredovanj
Skupni vpis (učencev)	Pearsonova korelacija	1	
	Sig. (2-repna)		
	N	140	
Št. posredovanj	Pearsonova korelacija	0,282**	1
	Sig. (2-repna)	0,001	
	N	131	

** Korelacija je statistično značilna pri stopnji 0,01 (2-repni).

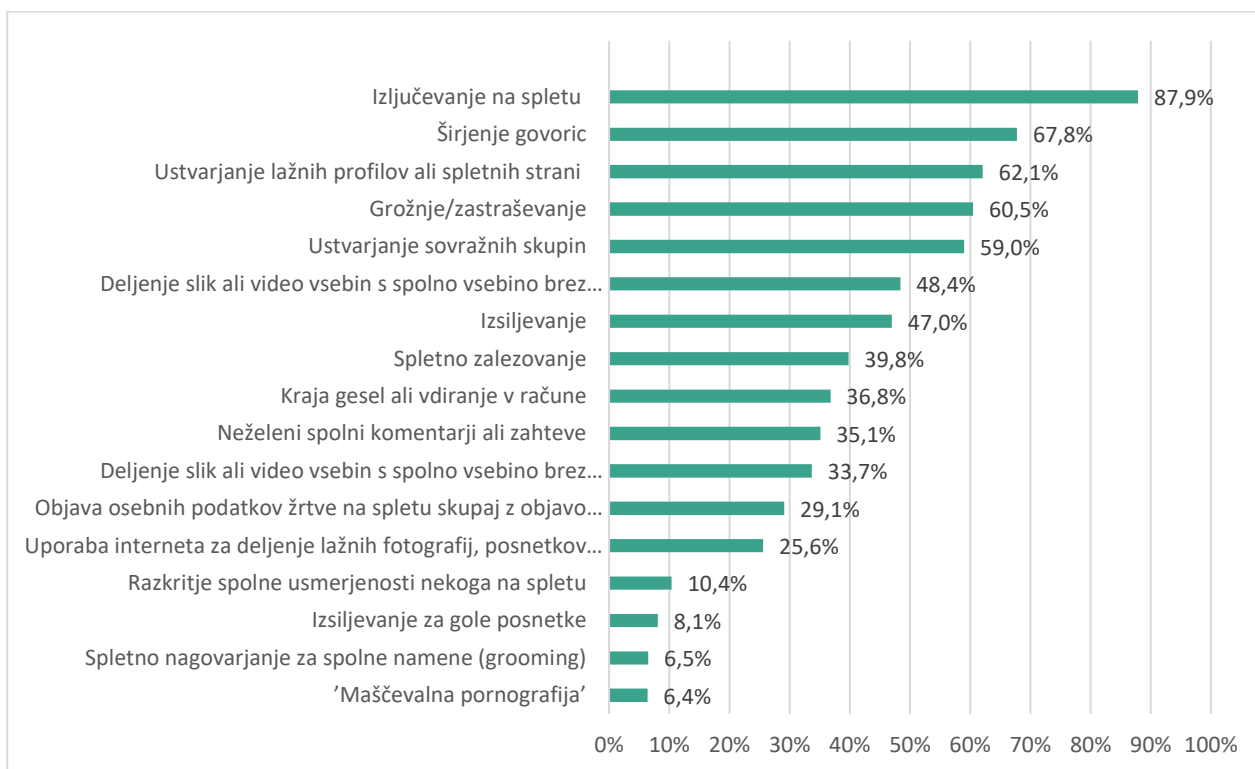
Oblike spletnega nasilja, ki so jih opazili ravnatelji

Ravnateljem smo zastavili vprašanje, kako pogosto so v preteklem šolskem letu na njihovih šolah opazili določene oblike spletnega nasilja (nikoli, občasno, pogosto). Za nekatere oblike so dejali, da jih niso nikoli opazili, medtem ko so se nekatere oblike spletnega nasilja pojavile vsaj občasno.

Ravnatelji so najpogosteje opazili naslednje oblike spletnega nasilja: **izključevanje na spletu (88 %)**, **širjenje govoric (68 %)**, **ustvarjanje lažnih profilov ali spletnih strani za lažno predstavljane, ponižanje ali izpostavljanje nekoga (62 %)**, **grožnje/zastaševanje (61 %)**, **ustvarjanje sovražnih skupin (59 %)**, **deljenje slik ali video vsebin s spolno vsebino brez privolitve osebe, ki je na slikah/posnetkih (48 %)**, **izsiljevanje (47 %)**, **spletno zalezovanje (40 %)**.

Najredkeje opažene oblike spletnega nasilja so bile izsiljevanje za gole posnetke (8 %), spletno nagovarjanje za spolne namene (7 %) in maščevalna pornografija (6 %).

Slika 3: Opažene oblike spletnega nasilja

Ugotovimo lahko (tabela 3), da se pojavnost različnih oblik spletnega nasilja v določeni meri razlikuje glede na velikost šole. Na večjih šolah pogosteje opazijo različne oblike spletnega nasilja.

Največje razlike je zaznati pri naslednjih oblikah spletnega nasilja:

- Grožnje/zastaševanje – o takšnih dogodkih poroča 33,4 % ravnateljev manjših šol in 78,3 % ravnateljev večjih šol.

- Spletno zalezovanje – o njem je poročalo 37,5 % ravnateljev manjših šol, medtem ko je delež takšnih ravnateljev večjih šol znašal 60,9 %.
- Širjenje govoric – med ravnatelji manjših šol je bilo 54,3 % takšnih, ki so poročali o tovrstnih dogodkih, delež takšnih ravnateljev večjih šol pa je dosegel 87 %.
- Ustvarjanje lažnih profilov ali spletnih strani za lažno predstavljanje, ponižanje ali izpostavljanje nekoga – o takšnih dogodkih je poročalo 36,4 % ravnateljev manjših šol in 72,7 % ravnateljev večjih šol.
- Izsiljevanje – o tem pojavu je poročalo 18,2 % ravnateljev manjših šol, medtem ko je delež takšnih ravnateljev večjih šol znašal 54,5 %.
- Ustvarjanje sovražnih skupin – med ravnatelji manjših šol je bilo 26,1 % takšnih, ki so poročali o tovrstni aktivnosti, delež takšnih ravnateljev večjih šol pa je dosegel 77,2 %.

Tabela 3: Opažene oblike spletnega nasilja glede na velikost šole

Velikost šole		Majhna šola		Srednje velika šola		Velika šola	
		n	%	n	%	n	%
Deljenje slik ali video vsebin s spolno vsebino brez privolitve osebe, ki je na slikah/posnetkih	nikoli	14	58,30 %	40	51,90 %	10	43,50 %
	redko	10	41,70 %	34	44,20 %	13	56,50 %
	pogosto	0	0,00 %	3	3,90 %	0	0,00 %
Maščevalna pornografija	nikoli	23	95,80 %	71	92,20 %	22	95,70 %
	redko	1	4,20 %	5	6,50 %	1	4,30 %
	pogosto	0	0,00 %	1	1,30 %	0	0,00 %
Grožnje/zastraševanje	nikoli	16	66,70 %	28	36,40 %	5	21,70 %
	redko	7	29,20 %	47	61,00 %	16	69,60 %
	pogosto	1	4,20 %	2	2,60 %	2	8,70 %
Spletno zalezovanje	nikoli	15	62,50 %	50	65,80 %	9	39,10 %
	redko	9	37,50 %	24	31,60 %	14	60,90 %
	pogosto	0	0,00 %	2	2,60 %	0	0,00 %
Izsiljevanje za gole posnetke	nikoli	24	100,00 %	69	89,60 %	21	91,30 %
	redko	0	0,00 %	7	9,10 %	2	8,70 %
	pogosto	0	0,00 %	1	1,30 %	0	0,00 %
Spletno nagovarjanje za spolne namene	nikoli	23	95,80 %	70	90,90 %	23	100,00 %
	redko	1	4,20 %	7	9,10 %	0	0,00 %
	pogosto	0	0,00 %	0	0,00 %	0	0,00 %
Širjenje govoric	nikoli	11	45,80 %	26	33,80 %	3	13,00 %
	redko	13	54,20 %	44	57,10 %	18	78,30 %
	pogosto	0	0,00 %	7	9,10 %	2	8,70 %
Objava osebnih podatkov žrtve na spletu skupaj z objavo vsebin spolnega značaja, povezanih z njo	nikoli	19	82,60 %	50	69,40 %	14	63,60 %
	redko	4	17,40 %	21	29,20 %	8	36,40 %
	pogosto	0	0,00 %	1	1,40 %	0	0,00 %
Uporaba interneta za deljenje lažnih fotografij, posnetkov ali pornografskih memov	nikoli	17	73,90 %	57	79,20 %	13	59,10 %
	redko	6	26,10 %	15	20,80 %	9	40,90 %
	pogosto	0	0,00 %	0	0,00 %	0	0,00 %

Razkritje spolne usmerjenosti nekoga na spletu	nikoli	20	90,90 %	63	87,50 %	21	95,50 %
	redko	2	9,10 %	8	11,10 %	1	4,50 %
	pogosto	0	0,00 %	1	1,40 %	0	0,00 %
Prejemanje neželenih spolnih vsebin	nikoli	16	72,70 %	46	63,90 %	15	68,20 %
	redko	6	27,30 %	25	34,70 %	7	31,80 %
	pogosto	0	0,00 %	1	1,40 %	0	0,00 %
Neželeni spolni komentarji ali zahteve	nikoli	17	77,30 %	42	60,00 %	15	68,20 %
	redko	5	22,70 %	25	35,70 %	7	31,80 %
	pogosto	0	0,00 %	3	4,30 %	0	0,00 %
Izključevanje na spletu	nikoli	3	13,60 %	11	15,30 %	0	0,00 %
	redko	19	86,40 %	52	72,20 %	19	86,40 %
	pogosto	0	0,00 %	9	12,50 %	3	13,60 %
Ustvarjanje lažnih profilov ali spletnih strani za lažno predstavljanje, ponižanje ali izpostavljanje nekoga	nikoli	14	63,60 %	24	33,30 %	6	27,30 %
	redko	8	36,40 %	44	61,10 %	14	63,60 %
	pogosto	0	0,00 %	4	5,60 %	2	9,10 %
Izsiljevanje	nikoli	18	81,80 %	33	46,50 %	10	45,50 %
	redko	4	18,20 %	34	47,90 %	12	54,50 %
	pogosto	0	0,00 %	4	5,60 %	0	0,00 %
Ustvarjanje sovražnih skupin	nikoli	17	73,90 %	26	36,10 %	5	22,70 %
	redko	6	26,10 %	45	62,50 %	16	72,70 %
	pogosto	0	0,00 %	1	1,40 %	1	4,50 %
Kraja gesel ali vdiranje v račune	nikoli	19	82,60 %	41	56,90 %	14	63,60 %
	redko	4	17,40 %	31	43,10 %	8	36,40 %
	pogosto	0	0,00 %	0	0,00 %	0	0,00 %

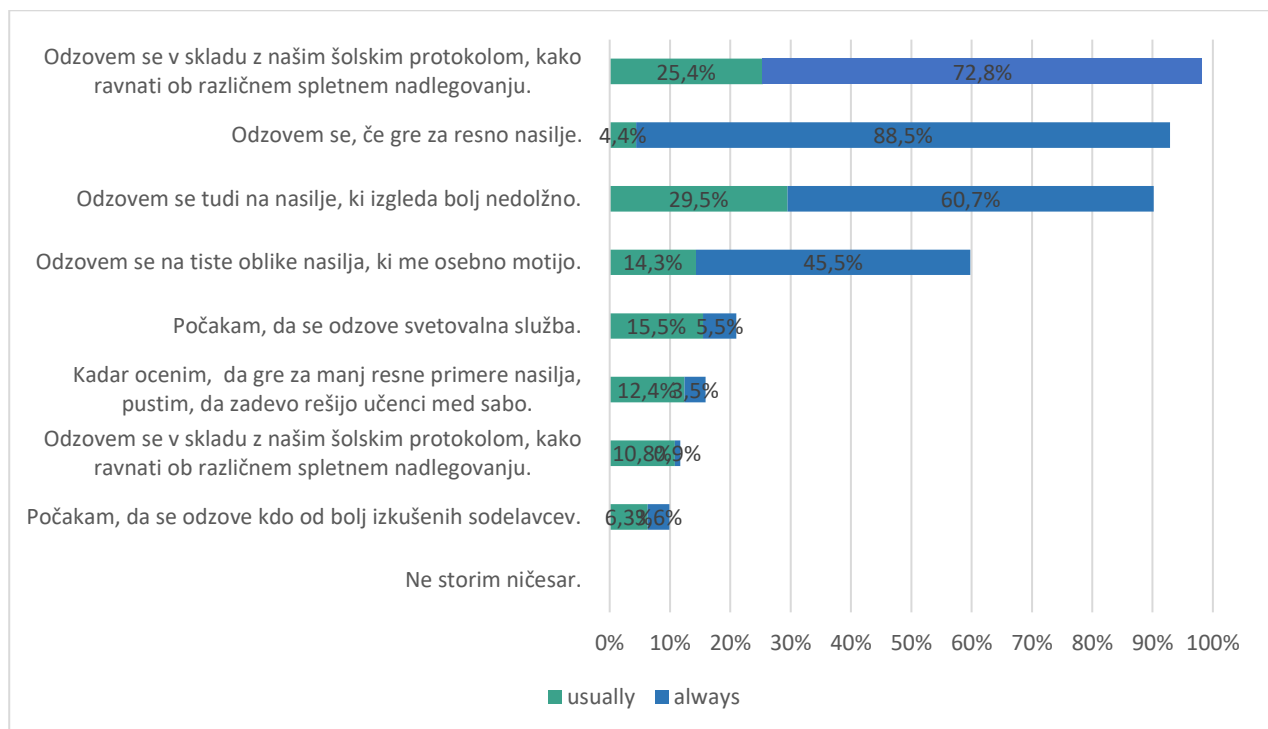
Odzivanje na spletno nasilje

Na splošno ravnateljji niso brezbrizni do spletnega nasilja, če ga opazijo. Spodbudno je, da se 90 % ravnateljev običajno ali vedno odzove na spletno nasilje, tudi ko gre za na prvi pogled nedolžne primere. Domala vsi ravnateljji se odzovejo v skladu z uveljavljenim šolskim protokolom za spoprijemanje z različnimi oblikami spletnega nasilja. Med ravnateljji je 50,5 % takšnih, ki ne čakajo, da bi učenci rešili težavo med seboj, in ne ukrepajo šele tedaj, kadar ji učenci niso kos. Odzivi kažejo, da večina ravnateljev vsaj včasih počaka, da se na zadevo odzove šolska svetovalna služba – 41,8 % pa jih je dejalo, da nikoli ne čakajo na svetovalno službo.

Tabela 4: Odziv ravnateljev na spletno nasilje

	nikoli		včasih		običajno		vedno	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Počakam, da se odzove kdo od bolj izkušenih sodelavcev.	79	71,2 %	21	18,9 %	7	6,3 %	4	3,6 %
Počakam, da se odzove svetovalna služba.	46	41,8 %	41	37,3 %	17	15,5 %	6	5,5 %
Odzovem se na tiste oblike nasilja, ki me osebno motijo.	31	27,7 %	14	12,5 %	16	14,3 %	51	45,5 %
Odzovem se tudi na nasilje, ki izgleda bolj nedolžno.	3	2,7 %	8	7,1 %	33	29,5 %	68	60,7 %
Odzovem se, če gre za resno nasilje.	8	7,1 %	0	0,0 %	5	4,4 %	100	88,5 %
Najprej počakam, da zadevo rešijo učenci med sabo; če je ne morejo, ukrepam sam/a	56	50,5 %	42	37,8 %	12	10,8 %	1	0,9 %
Kadar ocenim, da gre za manj resne primere nasilja, pustim, da zadevo rešijo učenci med sabo.	38	33,6 %	57	50,4 %	14	12,4 %	4	3,5 %
Odzovem se v skladu z našim šolskim protokolom, kako ravnati ob različnem spletnem nadlegovanju.	1	0,9 %	1	0,9 %	29	25,4 %	83	72,8 %
Ne storim ničesar.	109	97,3 %	3	2,7 %	0	0,0 %	0	0,0 %

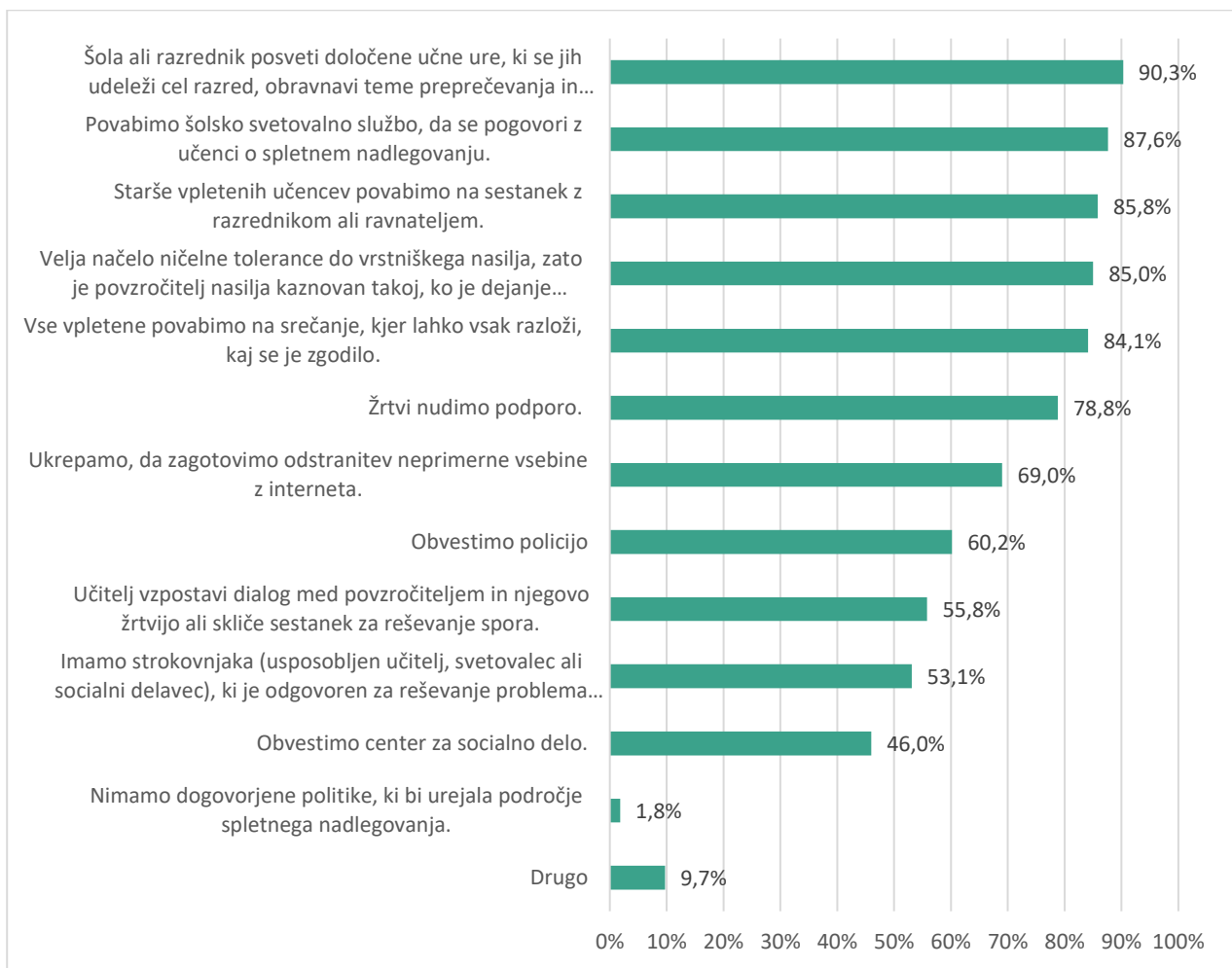
Slika 4: Odziv ravnateljev na spletno nasilje (odgovori običajno in vedno)

Najpogostejši ukrepi, ki jih sprejmejo šole, kadar se pojavi spletno nasilje, so:

- Šola ali razrednik posveti določene učne ure, ki se jih udeleži cel razred, obravnava teme preprečevanja in reševanja vrstniškega nasilja.
- Povabijo šolsko svetovalno službo, da se pogovori z učenci o spletnem nadlegovanju.
- Starše vpletenih učencev povabijo na sestanek z razrednikom ali ravnateljem.
- Velja načelo ničelne tolerance do vrstniškega nasilja, zato je povzročitelj nasilja kaznovan takoj, ko je dejanje storjeno ali ugotovljeno.
- Vse vpletene povabijo na srečanje, kjer lahko vsak razloži, kaj se je zgodilo.
- Žrtvi nudijo podporo.
- Ukrepijo, da zagotovijo odstranitev neprimerne vsebine z interneta.

Slika 5: Ukrepi ob pojavu spletnega nasilja

Spet je moč opaziti nekatere razlike v sprejetih ukrepih glede na velikost šole.

Tabela 5: Ukrepi ob pojavu spletnega nasilja glede na velikost šole

Velikost šole	Srednje velika					
	Majhna šola		šola		Velika šola	
Sprejeti ukrepi	n	%	n	%	n	%
Velja načelo ničelne tolerance do vrstniškega nasilja, zato je povzročitelj nasilja kaznovan takoj, ko je dejanje storjeno ali ugotovljeno	18	85,7 %	61	88,4 %	17	77,3 %
Imamo strokovnjaka (usposobljen učitelj, svetovalac ali socialni delavec), ki je odgovoren za reševanje problema vrstniškega nasilja in obravnava posamezne primere ter učence in učitelje ozavešča o tem problemu	8	38,1 %	41	59,4 %	11	50,0 %
Šola ali razrednik posveti določene učne ure, ki se jih udeleži cel razred, obravnava teme preprečevanja in reševanja vrstniškega nasilja	19	90,5 %	64	92,8 %	19	86,4 %
Vse vpletene povabimo na srečanje, kjer lahko vsak razloži, kaj se je zgodilo	18	85,7 %	60	87,0 %	17	77,3 %
Starše vpletenih učencev povabimo na sestanek z razrednikom ali ravnateljem	16	76,2 %	61	88,4 %	20	90,9 %

Učitelj vzpostavi dialog med povzročiteljem in njegovo žrtvijo ali skliče sestanek za reševanje spora	13	61,9 %	38	55,1 %	12	54,5 %
Povabimo šolsko svetovalno službo, da se pogovori z učenci o spletnem nadlegovanju	17	81,0 %	63	91,3 %	19	86,4 %
Nimamo dogovorjene politike, ki bi urejala področje spletnega nadlegovanja	0	0,0 %	1	1,4 %	1	4,5 %
Žrtvi nudimo podporo	12	57,1 %	58	84,1 %	19	86,4 %
Obvestimo center za socialno delo	5	23,8 %	33	47,8 %	14	63,6 %
Obvestimo policijo	8	38,1 %	44	63,8 %	16	72,7 %
Ukrepamo, da zagotovimo odstranitev neprimerne vsebine z interneta	9	42,90 %	52	75,4 %	17	77,3 %
Skupaj	21		69		22	

Strategije za preprečevanje in/ali obravnavo spletnega nasilja

Ravnatelje smo tudi povprašali, katere strategije uporabljajo za preprečevanje in/ali obravnavo spletnega nasilja. Izbrali so lahko več kot en odgovor.

Spodbudna je informacija, da obstaja samo 2 % šol, ki na šolski ravni nimajo strategij za preprečevanje spletnega nasilja.

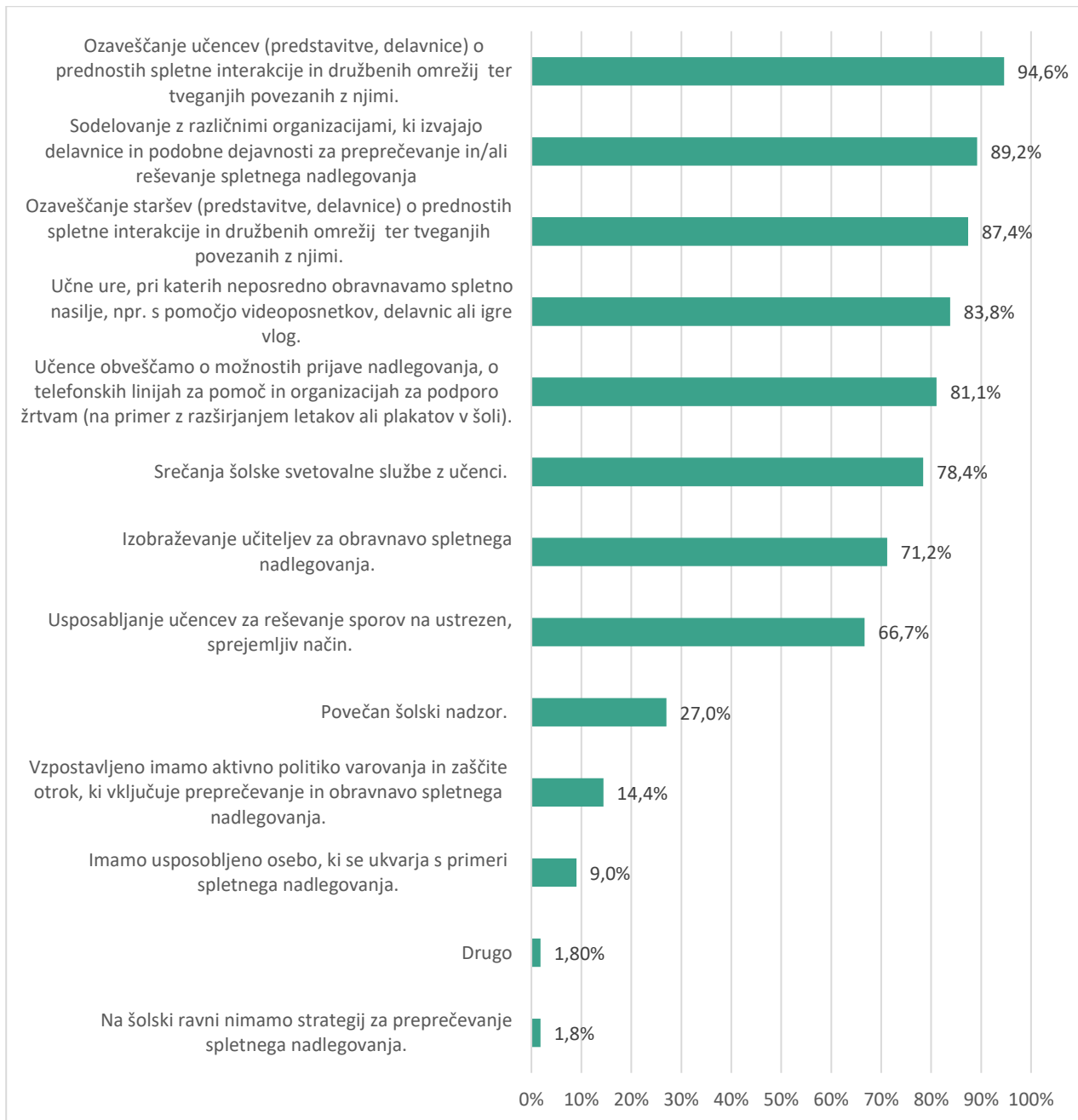
Vse navedene strategije so pogosto uporabljene, **najmanj pogosto** naslednje:

- Povečan šolski nadzor (27 %)
- Vzpostavljeno imamo aktivno politiko varovanja in zaščite otrok, ki vključuje preprečevanje in obravnavo spletnega nadlegovanja (14 %)
- Imamo usposobljeno osebo, ki se ukvarja s primeri spletnega nadlegovanja (9 %)

Za preprečevanje in obravnavo spletnega nadlegovanja se **najpogosteje** uporabljajo naslednje strategije:

- Ozaveščanje učencev (predstavitve, delavnice) o prednostih spletne interakcije in družbenih omrežij ter tveganjih, povezanih z njimi (95 %)
- Sodelovanje z različnimi organizacijami, ki izvajajo delavnice in podobne dejavnosti za preprečevanje in/ali reševanje spletnega nadlegovanja (89 %)
- Ozaveščanje staršev (predstavitve, delavnice) o prednostih spletne interakcije in družbenih omrežij ter tveganjih, povezanih z njimi (87 %)
- Učne ure, pri katerih neposredno obravnavamo spletno nasilje, npr. s pomočjo videoposnetkov, delavnic ali igre vlog (84 %)
- Učence obveščamo o možnostih prijave nadlegovanja, o telefonskih linijah za pomoč in organizacijah za podporo žrtvam (na primer z razširjanjem letakov ali plakatov v šoli) (81 %)

Slika 6: Strategije za preprečitev in/ali obravnavo spletnega nasilja

Uporabljene strategije se ne razlikujejo dosti glede na velikost šole. Nekaj razlik je opaziti pri izobraževanju učiteljev in učencev, ki se v velikih šolah izvaja v večjem obsegu kot v majhnih (tabela 6). Po drugi strani lahko vidimo, da imajo v majhnih šolah več dejavnosti ozaveščanja staršev (100 %) v primerjavi z velikimi šolami (85,7 %). Velike šole pogosteje poročajo o povečanem šolskem nadzoru (38,1 %) kot majhne šole (14,3 %). V vseh šolah, ne glede na njihovo velikost, je ena najpogostejših strategij ozaveščanje učencev (o njej poroča 95 % vseh šol).

Tabela 6: Strategije za preprečitev in/ali obravnavo spletnega nasilja glede na velikost šole

Velikost šole Strategije	Majhna šola		Srednje velika šola		Velika šola	
	n	%	n	%	n	%
Učne ure, pri katerih neposredno obravnavamo spletno nasilje, npr. s pomočjo videoposnetkov, delavnic ali igre vlog	19	90,5 %	55	79,7 %	19	90,5 %
Ozaveščanje staršev (predstavitve, delavnice) o prednostih spletne interakcije in družbenih omrežij ter tveganjih, povezanih z njimi	21	100,0 %	58	84,1 %	18	85,7 %
Ozaveščanje učencev (predstavitve, delavnice) o prednostih spletne interakcije in družbenih omrežij ter tveganjih, povezanih z njimi	20	95,2 %	65	94,2 %	20	95,2 %
Vzpostavljeno imamo aktivno politiko varovanja in zaščite otrok, ki vključuje preprečevanje in obravnavo spletnega nadlegovanja	3	14,3 %	9	13,0 %	4	19,0 %
Izobraževanje učiteljev za obravnavo spletnega nadlegovanja	14	66,7 %	48	69,6 %	17	81,0 %
Usposabljanje učencev za reševanje sporov na ustrezen, sprejemljiv način	9	42,9 %	49	71,0 %	16	76,2 %
Srečanja šolske svetovalne službe z učenci	14	66,7 %	58	84,1 %	15	71,4 %
Povečan šolski nadzor	3	14,3 %	19	27,5 %	8	38,1 %
Učence obveščamo o možnostih prijave nadlegovanja, o telefonskih linijah za pomoč in organizacijah za podporo žrtvam (na primer z razširjanjem letakov ali plakatov v šoli)	17	81,0 %	55	79,7 %	18	85,7 %
Sodelovanje z različnimi organizacijami, ki izvajajo delavnice in podobne dejavnosti za preprečevanje in/ali reševanje spletnega nadlegovanja	18	85,7 %	62	89,9 %	19	90,5 %
Na šolski ravni nimamo strategij za preprečevanje spletnega nadlegovanja	0	0,0 %	2	2,9 %	0	0,0 %
Imamo usposobljeno osebo, ki se ukvarja s primeri spletnega nadlegovanja	1	4,8 %	7	10,1 %	2	9,5 %
Drugo	0	0,0 %	1	1,4 %	1	4,8 %

Ravnatelje smo vprašali, kateri ukrepi po njihovem mnenju najučinkoviteje preprečujejo spletno nasilje. Šest ukrepov so razvrstili glede na njihov pomembnost.

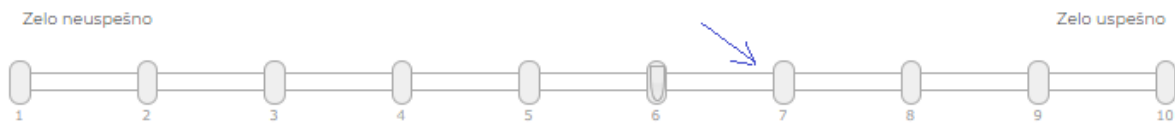
1. Ozaveščanje o spletnem nadlegovanju in njegovem učinku na žrtve.
2. Usposabljanje učiteljev za preprečevanje, prepoznavanje in obravnavanje različnih oblik spletnega nadlegovanja.
3. Podpora in sodelovanje s starši pri vključevanju strategij za preprečevanje spletnega nadlegovanja.
4. Objavljanje informacij na vidnih mestih (npr. oglasna deska, plakati) o spletnem nadlegovanju, o možnostih prijave, o telefonih in organizacijah za pomoč in podporo.
5. Prilagodljivost učnih načrtov, npr. šolske ure, namenjene izobraževanju za preprečevanje spletnega nadlegovanja, ali vključevanje tematike v različne šolske predmete.
6. Podpora pri ustvarjanju, iskanju in predelavi ustreznih izobraževalnih gradiv, npr. videoposnetkov, zgodb.

Po mnenju ravnateljev je najpomembnejši ukrep »ozaveščanje o spletnem nadlegovanju in njegovem učinku na žrtve«, sledi mu »usposabljanje učiteljev za preprečevanje, prepoznavanje in obravnavanje različnih oblik spletnega nadlegovanja«.

Ravnatelje smo zaprosili, naj označijo (na lestvici od 1 do 10), kako uspešno se njihove šole spoprijemajo s problemom spletnega nasilja med učenci (1 pomeni zelo neuspešno, 10 zelo uspešno).

V povprečju so ravnatelji uspešnost njihovih šol ovrednotili z oceno 7,7.

Slika 7: Uspešnost pri spoprijemanju s spletnim nasiljem

Prihaja do majhnih razlik med šolami glede na njihovo velikost, vendar ta razhajanja niso statistično značilna ($\text{sig} > 0,05$).

Tabela 7: Uspešnost pri spoprijemanju s spletnim nasiljem glede na velikost šole

Velikost šole	Povprečje	N	Standardni odklon
Majhna šola	7,63	19	1,257
Srednje velika šola	7,78	67	1,277
Velika šola	7,53	19	1,219
Skupaj	7,7	105	1,255

Ravnateljem, ki so uspešnost svojih šol ovrednotili z oceno nad 8, smo zastavili vprašanje, katere dejavnosti najbolj prispevajo k dobremu spoprijemanju šole s spletnim nasiljem. Predstavljamo povzete odgovore, v katerih so med ukrepi najpogosteje omenjeni preprečevanje, izobraževanje in ozaveščanje.

- Ozaveščanje vseh (učencev, učiteljev, staršev)
- Izobraževanje in delavnice za vse (učence, učitelje, starše)/preventivne delavnice
- Stalno izvajanje nadzora
- Odprta komunikacija/razgovori/sodelovanje
- Podpora razrednika, svetovalne storitve in dober stik z učenci in starši
- Takojšnje ukrepanje/reševanje problema
- Ničelna stopnja tolerance do nasilja
- Uveljavljanje šolske politike

Ravnatelje, ki so uspešnost svojih šol pri spopijemanju s spletnim nasiljem ovrednotili z oceno pod 7, smo vprašali, kaj bi njihova šola, učitelji in učenci potrebovali za boljše soočanje s problemom spletnega nasilja.

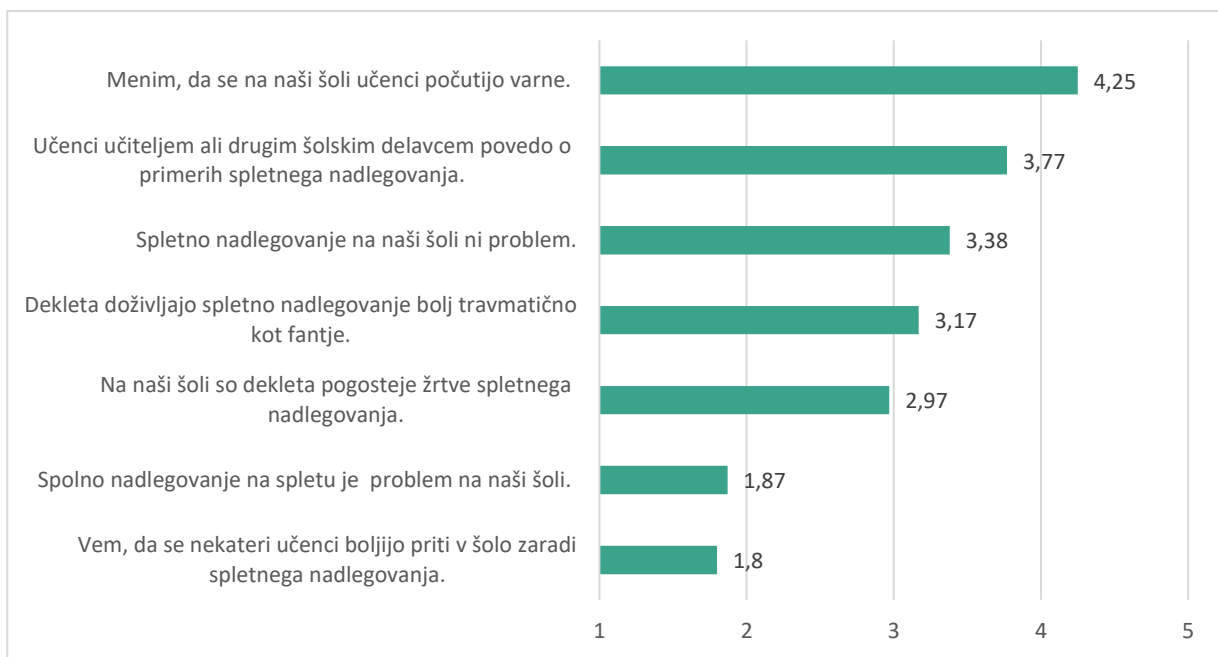
Poudarili so naslednje:

- Dodatno znanje/informacije/izobraževanje
- Ozaveščanje
- Brezplačne delavnice za učence, učitelje, starše
- Svetovalne storitve zunanjih ustanov
- Več sodelovanja med različnimi ustanovami – policija, center za socialno delo
- Prenovo učnih načrtov
- Vzpostavljanje varnega/zaupanja vrednega okolja, negovanje dobrih medosebnih odnosov

Stališča in mnenja o spletnem nasilju

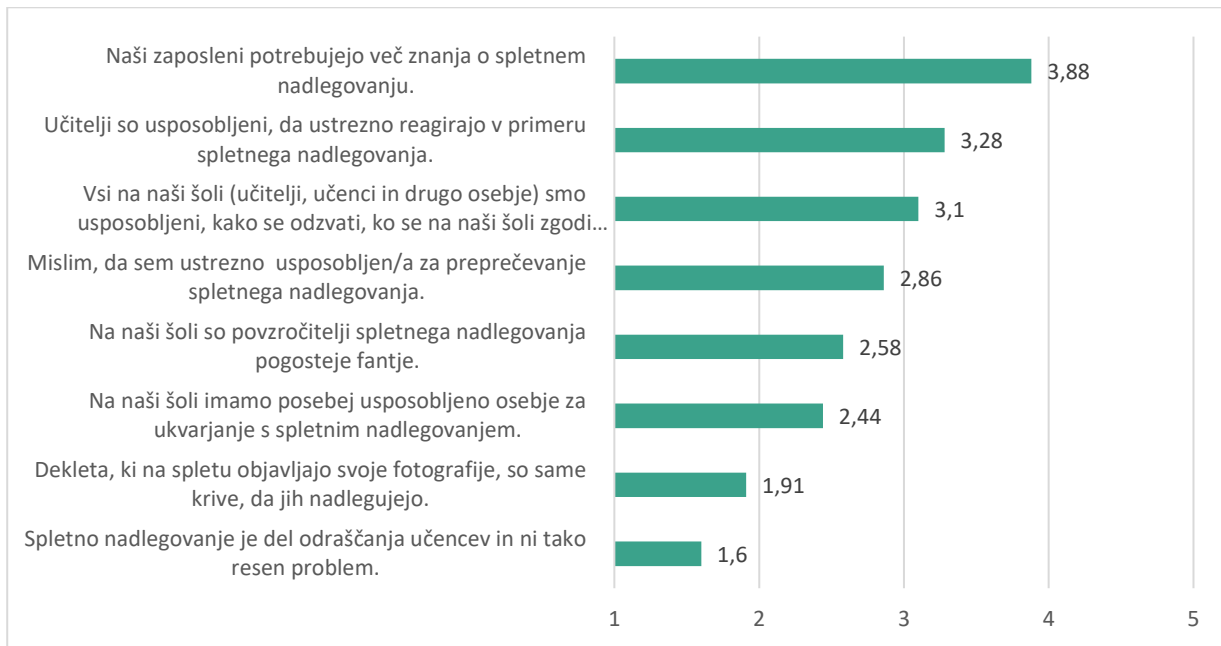
Ravnatelje smo pozvali, da ovrednotijo, v kolikšni meri se strinjajo s trditvami, povezanimi s spletnim nasiljem (sploh se ne strinjam-1, popolnoma se strinjam-5).

Slika 8: Trditve in mnenja glede spletnega nasilja (1)

Ravnatelji se najbolj strinjajo s trditvama »Menim, da se na naši šoli učenci počutijo varne« (4,3) ter »Učenci učiteljem ali drugim šolskim delavcem povedo o primerih spletnega nadlegovanja« (3,8). Najmanj pa se strinjajo s trditvama »Spolno nadlegovanje na spletu je problem na naši šoli« (1,9) ter »Vem, da se nekateri učenci bojijo priti v šolo zaradi spletnega nadlegovanja« (1,8). Glede na velikost šole ni opaziti večjih razlik, izjema je le trditev »Spletno nadlegovanje na naši šoli ni problem«, ki je v majhnih šolah dobila povprečno oceno 3,8, v srednje velikih 3,3 in v velikih šolah 3,2 (sig < 0,05), kar pomeni, da se v manjših šolah s to trditvijo strinjajo bolj kot v večjih šolah.

Slika 9: Trditve in mnenja glede spletnega nasilja (2)

V drugem nizu trditvev so ravnatelji podajali svoje strinjanje s trditvami, ki so večinoma povezane z izobraževanjem in usposabljanjem glede spletnega nasilja. Kot je razvidno s slike 9, se ravnatelji najbolj strinjajo s trditvijo »Naši zaposleni potrebujejo več znanja o spletnem nadlegovanju« (3,9), najmanj pa s trditvama »Dekleta, ki na spletu objavljajo svoje fotografije, so sama kriva, da jih nadlegujejo« (1,9) ter »Spletno nadlegovanje je del odraščanja učencev in ni tako resen problem« (1,6). To kaže, da se ravnatelji zavedajo resnosti problema ter vedo, da sta za ustrezen odziv na spletno nasilje potrebna usposabljanje in znanje.

